

- kompetentnosti maibutnix pedahohiv [Psychological conditions for the formation of civic competence of future teachers]. *Osvita doroslykh: teoriya, dosvid, perspektyvy – Adult education: theory, experience, prospects*. 1 (15), 77–86 [in Ukrainian].
- Pinker, S. (1997). *How the mind works*. London: Penguin Books [in English].
- Rybalka, V.V. (2023). Osobystisno-noosfernyi pidkhid u rozuminni pryrody koronavirusnoi pandemii ta shliakhiv yii podolannia [A personal-noosphere approach to understanding the nature of the coronavirus pandemic and ways to overcome it]. *Noosfera Vernads'koho, suchasna osvita i nauka : pid chas vyprobuvan' i nadalii* : kolektyvna monohrafiya. Kyiv–Kremenchuk: NovaBook Publishing House, 2023. Vol. 3, 628–659 [in Ukrainian].
- Samodryn, A.P. (2020). Shchodo idei pedahohiky noosfery [Regarding the idea of noosphere pedagogy]. *Vernads'kyi: noosfernyy vymir osvity, zhyttya osobystosti, suspil'stva i tsyvilizatsiyi*. Kremenchuk: PP Shcherbatykh O.V. 45 [in Ukrainian].
- Vozniuk, O.V. (2013). Rozvytok osobystosti pedahoha v umovakh tsyvilizatsiinykh zmin: teoriia i praktyka [The development of the teacher's personality in the conditions of civilizational changes: theory and practice]: Monohrafiia. Zhytomyr: Vyd-vo ZHDU imeni Ivana Franka. 25–26 [in Ukrainian].
- Ziazium, I. (2013). Istorychni vytoky psykholohichnoi pedahohiky [Historical origins of psychological pedagogy]. *Ridna shkola – Native school*, 11. 3–12 [in Ukrainian].

УДК 378.046.4:009.373.58

[https://doi.org/10.35387/od.2\(24\).2023.131-142](https://doi.org/10.35387/od.2(24).2023.131-142)

Самко Алла Миколаївна – кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник відділу андрагогіки Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України

Samko Alla – Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Researcher of the Andragogy Department of the Ivan Ziazium Institute of Pedagogical and Adult Education of the NAES of Ukraine

ORCID iD: <http://orcid.org/0000-0003-0785-0510>

E-mail: alla-samko@ukr.net

МОЖЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ САМООСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Анотація. В оглядовій статті висвітлено проблему організації самоосвітньої діяльності науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти засобами відкритої науки. Наголошено на актуальності теми дослідження, яка обумовлена необхідністю покращення якості та результативності впровадження в самоосвітню діяльність засобів і сервісів відкритої науки, підвищення ефективності їх використання у вітчизняній науці та системі освіти, поліпшення рівня підготовки фахівців освітньої галузі, зокрема науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти. Визначено, що використання відкритих

електронних науково-освітніх систем є потужним допоміжним інструментом у здійсненні самоосвітньої діяльності науково-педагогічних працівників ЗВО. Зазначено, що основними критеріями добору таких систем є відкритість, функціональність та їх придатність до використання в наукових установах і закладах вищої освіти. Доведено необхідність застосування у самоосвітній діяльності науково-педагогічних працівників ЗВО цифрових технологій, при використанні яких забезпечується реалізація та отримання необхідних знань і вмінь. Наголошено на доцільності використання відкритих електронних науково-освітніх систем. Подано перелік відкритих електронних науково-освітніх систем, онлайн-платформ для самонавчання та саморозвитку науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти. Проаналізовано можливості використання хмарних ресурсів і сервісів для здійснення самоосвітньої діяльності науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти. Сформульовано висновок про те, що здійснення самоосвітньої діяльності науково-педагогічних працівників ЗВО з використанням засобів і сервісів хмаро орієнтованих платформ забезпечує відкритий доступ до актуальних результатів наукових досліджень; реалізацію власних дослідницьких проєктів; налагодження міжнародної співпраці та обміну досвідом; розвиток цифрової компетентності та підвищення кваліфікації; підвищення загальної якості наукових досліджень і освітніх послуг.

Ключові слова: відкриті електронні науково-освітні системи; інформаційно-комунікаційні технології; цифрові технології; хмарні сервіси; самоосвітня діяльність; науково-педагогічні працівники; заклади вищої освіти.

Samko Alla

POSSIBILITIES OF DIGITAL TECHNOLOGIES APPLICATION IN THE PROCESS OF SELF-EDUCATION ACTIVITIES OF SCIENTIFIC AND PEDAGOGICAL WORKERS IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

Abstract. *The review article addresses the issue of organizing self-education activities of scientific and pedagogical staff in higher education institutions through the means of open science. Emphasis is placed on the relevance of the research topic, which is driven by the need to improve the quality and effectiveness of integrating open science tools and services into self-education activities, enhance their utilization in domestic science and education, elevate the level of training for professionals in the education sector, particularly in higher education institutions. It is determined that the use of open electronic scientific and educational systems is a powerful auxiliary tool in facilitating the self-education activities of teachers. It is noted that the main criteria for selecting such systems are openness, functionality, and their suitability for use in research institutions and higher education institutions. The necessity of incorporating digital technologies into self-education activities is*

demonstrated, as their use enables the realization and acquisition of necessary knowledge and skills. Emphasis is placed on the expediency of utilizing open electronic scientific and educational systems. A list of open electronic scientific and educational systems, online platforms for self-learning and self-improvement for scientific and pedagogical staff of higher education institutions is provided. The possibilities of utilizing cloud resources and services for carrying out self-education activities for scientific and pedagogical staff of higher education institutions are analyzed. The conclusion is formulated that engaging in self-education activities by higher education instructors using cloud-oriented platforms and services provides: open access to current scientific research results; implementation of personal research projects; facilitation of international cooperation and knowledge exchange; development of digital competence and skill enhancement; improvement of the overall quality of scientific research and educational services.

Key words: *open electronic scientific and educational systems; information and communication technologies; digital technologies; cloud services; self-education activity; scientific and pedagogical workers; institutions of higher education.*

Постановка проблеми, її актуальність. В умовах цифровізації освіти та сучасних викликів – пандемії COVID-19 та війни, розпочатої російською федерацією, зросла потреба в подальшому професійному зростанні спеціалістів, зокрема щодо цифрових навичок та вмій їх впровадження у навчальні процеси. Цифрові навички стали необхідними базовими компетенціями, а використання цифрових інструментів для вирішення повсякденних завдань – одна з ключових вимог до сучасного педагогічного персоналу викладача вищої школи.

У зв'язку зі швидким розвитком та впровадженням хмароорієнтованих систем відкритої науки в повсякденний освітній процес у галузі педагогічних наук виникає ряд важливих наукових завдань, які стосуються дослідження методології проєктування та застосування цих систем. Вирішення цих завдань насамперед передбачає підготовку та професійний розвиток відповідних педагогічних кадрів у закладах вищої освіти.

В умовах прискореної цифрової трансформації суспільства постійно відбувається розвиток і вдосконалення різних цифрових технологій, з'являються нові сервіси та інструменти відкритої науки і освіти, тому їх аналіз щодо застосування для самоосвіти науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти є актуальним і потребує спеціального дослідження.

Аналіз актуальних досліджень і публікацій. Сутність, особливості й функції самоосвіти, її місце у професійній діяльності вивчали

А. Алексюк, Т. Воронова, Л. Кайдалова, Т. Матіс, Т. Махиня, Г. Наливайко, М. Рогозіна, Л. Себало, Н. Сидорчук, М. Солдатенко, Г. Цветкова, С. Шара; самоосвіта як складник професійного саморозвитку викладача вищої школи були предметом дослідження Г. Козаченко, О. Рафальської, Т. Стойчик, О. Тур, Т. Хлебнікової, О. Щолок; роль самоосвіти в інформаційному суспільстві та використання інформаційно-комунікаційних технологій у якості засобу самоосвіти висвітлено у працях Л. Білоусової, В. Величко, Н. Воропай, Л. Гаврілової, О. Кисельової, В. Стрельнікова, О. Федоренко, І. Хижняк.

Про особливості впровадження парадигми відкритої освіти і науки та її інструментів у науково-освітню практику описано у роботах: M.W. Beck, P. Budroni, T. Heck, I. Peters, В. Бикова, А. Василенко, М. Лещенко, Ю. Носенко, А. Яцишин та ін.

У зарубіжній теорії і практиці феномен самоосвіти та підготовка до самоосвітньої діяльності розкрито Я. Бартецьким (Y. Bartetskiy), Дж. Брунером (J. Bruner), Г. Вермесом (G. Vermes), Г. Гішбою (H. Gishba), К. Клейном (K. Klein), І. Ломпширом (I. Lompshire), В. Оконьом (V. Okon), А. Улігом (A. Ulig), Г. Шарельманом (H. Sharelman); питання організації самоосвітньої діяльності досліджували С. Долл (S. Doll), Д. Волтерс (D. Walters), Д. Малькольм (D. Malcolm).

Мета статті – висвітлити інструменти відкритої науки, які доцільно використовувати для самоосвітньої діяльності науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти; окреслити їх потенційні можливості.

Виклад основного матеріалу дослідження. У зв'язку з глобальною пандемією COVID-19, що спричинила світову кризу, цифрова трансформація освітньої сфери у 2020-2021 рр. зазнала значного прискорення. Це створило низку складних питань, зокрема стосовно підвищення рівня цифрової компетентності науково-педагогічних працівників. Цифрова трансформація в галузі освіти має починатися з педагогів, оскільки лише педагог, який володіє цифровими освітніми технологіями та «цифровим» мисленням, здатен забезпечити якісну підготовку майбутніх випускників. Внаслідок карантинних обмежень, багато освітян були змушені зайнятися самоосвітою та особистим розвитком, оскільки навчальні заклади були переведені на дистанційний режим роботи. В сучасних умовах науково-педагогічний працівник ЗВО має володіти не лише загальною технічною і технологічною компетентністю, а й сучасними інформаційно-комунікаційними технологіями, необхідними для технічної реалізації освітнього процесу в дистанційній формі. Зокрема, це володіння навичками роботи в електронному середовищі навчання, програмами для здійснення аудіо- та відеоконференцій, а також

програмами для створення електронних навчальних матеріалів. Володіння цими навичками свідчить про готовність фахівця до участі в дистанційному освітньому процесі, включаючи створення графічної, звукової та відеоінформації.

Світова пандемія COVID-19 та війна, розпочата російською федерацією, внесли корективи у навчання: через обмежені можливості в організації освітнього процесу в закладах вищої освіти запроваджено навчання через сервіси відеоконференції MS Teams, ZOOM, Google Meet, Skype, BigBlueButton (Open Source Web Conferencing), застосовано можливості системи управління навчанням LMS (Moodle, Google Classroom, eFront), комунікація здійснювалась через електронну пошту, месенджери (Viber, Telegram та ін.). Переважна більшість науково-педагогічних працівників ЗВО здобули цінний досвід у проведенні лекцій та практичних занять зі студентами, що стало позитивним результатом.

Потрібно зауважити, що використання нових методів і форм взаємодії в цифровому середовищі вимагає від науково-педагогічних працівників ЗВО постійного здійснення самоосвітньої діяльності для удосконалення вмінь користуватися цифровими технологіями; розроблення та запровадження електронних освітніх ресурсів; побудови ефективної цифрової комунікації учасників освітнього процесу. Т. Волошина (2018) звертає увагу на те, що використання ефективних та креативних інтерактивних методів навчання та викладання сприяє зростанню інтересу до самостійного процесу навчання. Такий підхід формує необхідність постійного самовдосконалення та самостійного пошуку інформації для оновлення теоретичних знань та практичних навичок, а також підтримує прагнення до самоосвіти протягом всього життя.

Науково-педагогічні працівники ЗВО здійснюють самоосвітню діяльність з метою покращення своїх теоретичних знань та практичних навичок у сфері інформаційних технологій (Волошина, 2018). Це необхідно для гнучкого реагування на стрімкі зміни у сучасному інформаційному суспільстві та розвитку здатності до самостійного розв'язання професійних завдань, що сприяє підвищенню рівня їх конкурентоспроможності на ринку праці. Л. Себало (2016) визначає самоосвітню діяльність як «керовану особистістю діяльність у вищому навчальному закладі та за його межами, що передбачає суспільну та професійну самосвідомість, готовність і здатність самостійно та відповідально набувати знання, вміння, навички та компетентності у професійній галузі зокрема, й набуття досвіду побудови індивідуальної освітньої траєкторії для успішної соціальної і професійної адаптації та дії у контексті освіти впродовж життя». Спираючись на вказане

визначення, Т. Волошина (2018) під самоосвітньою діяльністю вважає самостійно організовану та керовану пізнавальну діяльність фахівця, що передбачає здатність набувати нові знання, вміння та навички з метою гнучкого реагування на стрімкі зміни у сучасному інформаційному суспільстві. Погоджуємося з думкою дослідників (Коваленко, Мар'єнко, & Сухіх, 2021), що самоосвітня діяльність науково-педагогічних працівників ЗВО включає в себе науково-дослідницьку роботу щодо опанування індивідуальною науково-методичною проблемною темою; аналіз наукової та методичної літератури; вивчення практичного досвіду своїх колег тощо.

Оскільки головною метою самоосвітньої діяльності є безперервне поглиблення теоретичних знань, практичних умінь та особистісних навичок, сутність самоосвіти полягає у тому, що науково-педагогічні працівники активно здобувають знання з різних джерел та успішно їх застосовують у своїй професійній діяльності. Принцип безперервності самоосвіти проявляється у трьох напрямках: теоретичній підготовці за фахом, практичному удосконаленні методів навчання, вивченні результатів свого психологічного впливу на студентів (Коваленко, Мар'єнко, & Сухіх, 2021). З цього випливають певні вимоги до організації самоосвіти, а саме: здобуття нових наукових і методичних знань та практичних навичок; неперервність; забезпечення практичного застосування набутих професійних знань у роботі.

Широке запровадження цифрових технологій призвело до значних змін в організації та здійсненні освітнього процесу, це у свою чергу спонукає науково-педагогічних працівників ЗВО використовувати інструменти відкритої науки. До змісту поняття «відкрита наука» відносимо відкриті та доступні знання, які поширюються та розвиваються через спільні загальнодоступні наукові мережі. Метою відкритої науки є покращення ефективності, прозорості та результативності наукових процесів шляхом надання нових інструментів для наукової співпраці, експериментів та аналізу, а також забезпечення більшої доступності наукових знань.

На думку дослідників (Glazunova, Shyshkina, 2018), науково-педагогічні працівники ЗВО мають на основі знань, умінь, навичок та особистісного ставлення успішно здійснювати науково-дослідну діяльність відповідно до принципів відкритої науки, до яких відносять: принцип відкритого доступу до результатів досліджень та процесів, принцип технологічного розвитку, принцип взаємодії з суспільством, принцип дослідницької співпраці, принцип інноваційного характеру відкритої науки.

Прискорена цифрова трансформація суспільства спричинила появу нових методів опрацювання інформації, комунікації та проведення досліджень. Сучасні освітяни все частіше звертаються до ресурсів

електронних бібліотек, депозитаріїв та міжнародних наукометричних баз даних. Все більшої популярності набувають інструменти відкритої науки, які можуть використовувати науково-педагогічні працівники ЗВО для самоосвіти: Research Gate, Academia.edu, Mendeley, Figshare, F1000Research, які описано в документі «Відкриті інновації, Відкрита наука, Відкритість до світу – візія для Європи» (Open Innovation, Open Science, Open to the World-a vision for Europe).

Інструменти відкритої науки є важливим елементом для застосування в освітньому процесі. Здійснення самоосвітньої діяльності науково-педагогічними працівниками ЗВО з використанням цих інструментів забезпечує відкритий доступ до актуальних результатів наукових досліджень, підтримку реалізації дослідницьких проєктів, сприяння комунікації, налагодженню міжнародної співпраці та обміну досвідом, підвищення кваліфікації та розвиток цифрової компетентності та інші переваги (Коваленко, Мар'єнко, & Сухіх, 2021).

Самоосвітня діяльність може здійснюватися за допомогою різноманітних засобів та інструментів, до яких належать: *електронні освітні ресурси* (електронні бібліотеки, бази знань, електронні наукові журнали, навчальні комп'ютерні програми, інтерактивні підручники); *системи навчання* (дистанційні освітні курси, відкриті масові он-лайн курси, он-лайн тестування тощо); *хмарні технології* (файлові та відеосховища, хмарні офісні додатки, системи публікації та агрегації інформації тощо). У процесі самоосвітньої діяльності науково-педагогічні працівники ЗВО здійснюють пошук і роботу з джерелами інформації, упорядковують матеріали за допомогою електронних каталогів, електронних бібліотек, пошукових серверів, які подані у табл. 1.

Таблиця 1

Перелік онлайн-інструментів для здійснення самоосвітньої діяльності

Онлайн-інструмент	Функції
Google Академія (https://scholar.google.com/), ResearchGate (https://www.researchgate.net/), BASE (Bielefeld Academic Search Engine) (https://www.base-search.net/), Web of Science (WoS) (https://www.webofscience.com/), Scopus (https://www.scopus.com/), WorldCat (https://www.worldcat.org/search);	здійснення пошуку та робота з джерелами інформації, упорядкування матеріалів за допомогою електронних каталогів, електронних бібліотек, пошукових серверів
(ABBYY FineReader, Adobe Acrobat DC, NAPS2, FreeOCR та ін.)	оцифрування аналогової інформації

All My Books, MyHomeLib, Word, Excel	формування дерева каталогів та структури наукової роботи
GoogleForms, Kahoot!, ClassMarker	створення та використання персонального сайту, форуму, блогу, електронної пошти, систем опитування та тестування
GoogleMeet, Zoom, Teams	участь в онлайн конференціях, семінарах; використання мультимедійного супроводу та при необхідності он-лайн конференції
Facebook, Telegram, Viber, Instagram та ін.	використання форумів, чатів
PowerPoint, Google Slides та ін.	підготовка до виступів з мультимедійною підтримкою
Word, GoogleDocs та ін.	використання текстового редактора: оформлення результатів дослідження, пояснювальної записки
Paint, Photoshop, CorelDraw, Excel та ін.	використання графічного редактора: оформлення результатів дослідження, пояснювальної записки
Moodle https://moodle.org/course/view.php?id=17228	створення дистанційних курсів
eBooksWriter (http://soft.mydiv.net/win/download-eBooksWriter-LITE.html), eBook Maestro (http://www.ebookmaestro.com/ru/oam/), NeoBook Professional Multimedia (http://www.softslot.com/software-804-neobook.html)	створення електронних (цифрових) підручників
Glogster (http://edu.glogster.com), Cacao (https://cacao.com/), Thinglink (http://www.thinglink.com/), й сервіси презентацій PowerPoint із пакета MicrosoftOffice та Prezi (https://prezi.com).	створення інтерактивних плакатів
Freemind, Coogle (www.coggle.it), Xmind (www.xmind.net), MindMeister (www.mindmeister.com), BubblUs (www.bubbl.us)	сервіси для складання інтелектуальних карт
Microsoft Office PowerPoint, Prezi (https://prezi.com), Open Office Impress http://www.openoffice.org/ , Slides	унаочнення теоретичного матеріалу: програми для освітніх презентацій
Piktochart (https://piktochart.com/); Visual.ly (https://visual.ly/); Many Eyes	інфографіка – для візуалізації даних в цифрових освітніх

(https://www.ibm.com/analytics) та ін.	ресурсах
Facebook, Edutopia, Twitter, Classroom 2.0, iEARN (International Education and Resource Network) та багато інших	популярні соціальні мережі, що використовуються в освіті
«Prometheus (https://prometheus.org.ua/), Відкритий Університет Майдану (ВУМ online) (https://vumonline.ua/); Educational Era (https://www.ed-era.com/), Google Digital Workshop, Coursera (https://www.coursera.org/), Udacity (https://www.udacity.com/), Stanford Open Edx (http://online.stanford.edu/), EdX (https://www.edx.org/), Future Learn (https://www.futurelearn.com/), Canvas Network (https://www.canvas.net/)	відкриті онлайн-курси та платформи

А. Яцишин (2018) наголошує на доцільності використання відкритих електронних науково-освітніх систем, а саме: міжнародних наукометричних систем і бази даних та електронних бібліотек з метою розширення джерельної бази досліджень, ознайомлення із зарубіжними досвідом, для отримання аналітичних відомостей про кількість цитувань наукових публікацій, для розповсюдження власних наукових результатів і представлення їх у відкритому доступі (самоархівування наукових публікацій); електронних соціальних мереж для отримання зворотного зв'язку, проведення опитувань й анкетувань, створень тематичних груп, з метою обговорення певної проблеми, для обміну досвідом, поширення відомостей про різні наукові заходи; автоматизованих програм перевірки унікальності текстів; технологій дистанційного навчання; систем організації конференцій, вебінарів тощо.

Використання інструментів відкритої науки у самоосвітній діяльності науково-педагогічних працівників ЗВО сприятиме розвитку цифрової грамотності; формуванню здатності оцифровувати навчально-методичний матеріал та використовувати його в педагогічній практиці; умінню розробляти електронні підручники з елементами інтерактивних технологій та програмованого навчання, створювати масові відкриті освітні курси та здійснювати навчальний процес в онлайн та/або змішаному режимі, включаючи навички ефективної комунікації (Потапчук, Пукас, 2022).

На думку Т. Волошиної (2018), використання інструментів відкритої науки надає такі можливості: мотивація до освоєння нових навчальних матеріалів; здатність самостійно обирати онлайн ресурси для саморозвитку в обраному напрямі; будувати та коригувати власну самоосвітню траєкторію, регламентуючи та контролюючи час проходження

навчання за додатковими онлайн курсами; формувати адекватну самооцінку своїх досягнень; пройти професійну сертифікацію.

За допомогою різноманітних сервісів для планування діяльності, підтримки комунікації та співпраці, ресурсів для неформального навчання, а також інструментів для оцінювання та рефлексії, науково-педагогічні працівники ЗВО матимуть змогу розвивати навички ефективного розподілу та планування власного часу, вдосконалювати свою комунікацію та співпрацю в команді (Волошина, 2018). Крім того, вони зможуть самостійно визначати оптимальний шлях для досягнення своїх цілей, визначати послідовність та тривалість кожного етапу своєї діяльності, а також обирати необхідні інструменти та сервіси для виконання своїх професійних завдань. Успішна реалізація проектів у своєму фаховому спрямуванні сприятиме зростанню мотивації до самоосвіти та розвитку як професійних, так і особистісних навичок науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Здійснене дослідження дозволяє зробити висновок про те, що сучасному науково-педагогічному працівнику ЗВО безсумнівно необхідно вдосконалювати свої знання та навички через самоосвітню діяльність, оскільки в умовах цифрової трансформації суспільства вони відіграють вирішальну роль у забезпеченні її успішної реалізації. Науково-педагогічні працівники ЗВО мають майстерно володіти цифровими технологіями та ефективно застосовувати їх для організації освітнього процесу. Цифрові технології, зокрема інструменти відкритої науки і освіти, є ефективним засобом для задоволення потреби науково-педагогічних працівників ЗВО у здійсненні самоосвітньої діяльності.

Отже, поєднання відкритої науки та хмарних технологій відкриває нові можливості їх застосування в самоосвітній діяльності науково-педагогічних працівників ЗВО: сприятиме швидкому пошуку різноманітних матеріалів; збереженню матеріалів у цифровому форматі для подальшого використання; здійсненню спільної роботи з колегами; оптимізації витрат часу та фінансів; забезпеченню доступу до матеріалів у будь який час; обміну досвідом й інформацією та іншими перевагами.

Перспективним напрямом подальших досліджень вбачаємо у дослідженні мотиваційної складової самоосвітньої діяльності науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти.

Список використаних джерел

Волошина, Т.В. (2018). *Використання гібридного хмароорієнтованого навчального середовища для формування самоосвітньої*

- компетентності майбутніх фахівців з інформаційних технологій: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.10. Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України. Київ, 293.
- Коваленко, В., Мар'єнко, М. & Сухих, А. (2021). Самоосвіта та саморозвиток педагогічних працівників із застосуванням інструментів відкритої науки. *Освітній дискурс*: зб. наук. пр., 37(10), 28-38. DOI 10.33930/ed.2019.5007.37(10)-3.
- Потапчук, Т., Пукас, І. (2021). Цифрові технології у професійно-педагогічному розвитку педагога. *Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя*. Психолого-педагогічні науки, 1, 103-110.
- Себало, Л.І. *Підготовка майбутнього вчителя початкових класів до самоосвітньої діяльності*: дис. ...канд. пед. наук. Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова. 2016. Київ.
- Яцишин, А.В. (2018). Про добір цифрових відкритих систем для підготовки аспірантів і докторантів. *Інформаційні технології в освіті, науці і техніці*: матеріали IV міжнар. наук.-практ. конф., Черкаси, 17-18 трав. 2018 р. Черкаси: ЧДТУ, 250-252.
- Glazunova, O., Shyshkina, M. (2018). The Concept, Principles of Design and Implementation of the University Cloud-based Learning and Research Environment, *CEUR Workshop Proceedings*, vol. 2104, 332-341.
- Open Innovation, Open Science, Open to the World-a vision for Europe. URL: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/open-innovation-open-scienceopen-world-vision-europe>.

References (translated and transliterated)

- Glazunova, O., Shyshkina, M. (2018). The Concept, Principles of Design and Implementation of the University Cloud-based Learning and Research Environment, *CEUR Workshop Proceedings*, vol. 2104, 332-341 [in English].
- Kovalenko, V., Mar'yenko, M. & Sukhikh, A. (2021). Samoosvita ta samorozvytok pedahohichnykh pratsivnykiv iz zastosuvannyam instrumentiv vidkrytoyi nauky [Self-education and self-development of pedagogical workers using the tools of open science]. *Osvitniy dyskurs – Educational discourse*: zb. nauk. pr., 37(10), 28-38. DOI 10.33930/ed.2019.5007.37(10)-3 [in Ukrainian].
- Open Innovation, Open Science, Open to the World-a vision for Europe [in English].
- Potapchuk, T., Pukas, I. (2022). Tsyfrovi tekhnolohiyi u profesiyno-pedahohichnomu rozvytku pedahoha [Digital technologies in the professional and pedagogical development of the teacher]. *Naukovi zapysky NDU im. M. Hoholya. Psykholoho-pedahohichni nauky – Scientific notes of NSU named after M. Gogol. Psychological and pedagogical sciences*, 1, 103-110 [in Ukrainian].
- Sebalo, L.I. (2016). *Pidhotovka maybutn'oho vchytelya pochatkovykh klasiv do samoosvitn'oyi diyal'nosti* [Preparation of the future primary school teacher for self-education]: dys. ... kand. ped. nauk. Natsional'nyy pedahohichnyy universytet imeni M.P. Drahomanova, Kyiv [in Ukrainian].

- Voloshyna, T.V. (2018). *Vykorystannya hibrydnoho khmarooriyentovanoho navchal'noho seredovishcha dlya formuvannya samoosvitn'oyi kompetentnosti maybutnikh fakhivtsiv z informatsiynykh tekhnolohiy* [The use of a hybrid cloud-oriented learning environment for the formation of self-educational competence of future information technology specialists]: dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.10. Instytut informatsiynykh tekhnolohiy i zasobiv navchannya NAPN Ukrainy. Kyiv, 293 [in Ukrainian].
- Yatsyshyn, A.V. (2018). Pro dobir tsyfrovykh vidkrytykh system dlya pidhotovky aspirantiv i doktorantiv [About the selection of digital open systems for the training of graduate students and doctoral students]. *Informatsiyni tekhnolohiyi v osviti, nauksi i tekhnitsi – Information technologies in education, science and technology: materialy IV mizhnar. nauk.-prakt. konf.*, Cherkasy, 17-18 trav. 2018 r. Cherkasy: CHDTU, 2018. 250-252 [in Ukrainian].

УДК 378.091.33:80

[https://doi.org/10.35387/od.2\(24\).2023.142-151](https://doi.org/10.35387/od.2(24).2023.142-151)

Собченко Тетяна Миколаївна
– доктор педагогічних наук,
професор, професор кафедри
освітології та інноваційної
педагогіки, Харківський
національний педагогічний
університет імені
Г.С. Сковороди

Sobchenko Tetiana – Doctor of
Pedagogical Sciences, Professor,
Professor of the Department of
Education and Innovative
Pedagogy, H.S. Skovoroda Kharkiv
National Pedagogical University

ORCID iD: <http://orcid.org/0000-0002-9213-5556>
E-mail: sobchenkotetyna79@gmail.com

**Федоренко Вікторія
Володимирівна** – здобувачка
першого рівня вищої освіти
Харківського національного
педагогічного університету
імені Г.С. Сковороди

Fedorenko Viktoriia – First
(Bachelor's) Degree Student of the
H.S. Skovoroda Kharkiv National
Pedagogical University

ORCID iD: <https://orcid.org/0009-0002-1626-6260>
E-mail: victoriaf0905@gmail.com

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ФІЛОЛОГІВ

Анотація. У статті актуалізовано проблему використання сучасних інтерактивних технологій у професійній підготовці філологів. У зв'язку з дистанційним навчанням більшість викладачів наразі працюють у змішаному або дистанційному форматі, та інтерактивні технології стають необхідною складовою роботи педагогів. У науковій статті порушено проблему, яка розкриває детальне застосування різних інтерактивів, які необхідні під час дистанційного навчання всім учасникам освітнього процесу. Проаналізовано методи, ознаки інтерактивного навчання та питання організації зворотнього зв'язку. Окреслено характеристику інтерактивних технологій, також подальший їхній розвиток використання у професійній діяльності